

О. В. Гладкий

Папуа — Нова Гвінея, Незалежна Держава Папуа — Нова Гвінея

ПАПУА — НОВА ГВІНЕЯ, Незалежна Держава Папуа — Нова Гвінея (англ. — Papua New Guinea, Independent State of Papua New Guinea) — держава в Океанії, у південно-західній частині Тихого океану. Займає східну частину о-ва Нова Гвінея, архіпелаг Бісмарка, північну частину Соломонових о-вів (о-ва Бугенвіль, Бука), Адміралтейські о-ви між Кораловим морем і південною частиною Тихого океану, на схід від [Індонезії](#) (з нею має єдиний сухопутний кордон). Площа 462 840 км². Населення 7 399 757 осіб (2021). Столиця — Порт-Морсбі (391 тис. жителів, 2021). Адміністративно-територіальний поділ: 20 провінцій, автономна область Бугенвіль та національний столичний округ. Офіційні мови: ток-пісін, англійська (1—2 % населення), гірі-моту (менше 2 % населення); також існують близько 839 мов корінних народів (майже 12 % від загальної кількості у світі). Етнічні групи: меланезійська, папуаська, негритос, мікронезійська, полінезійська. Корінне населення — одне з найбільш неоднорідних у світі; країна має кілька тисяч окремих спільнот, більшість з яких налічує лише кілька сотень людей; вони розділені за мовою, звичаями та традиціями, деякі з цих громад протягом тисячоліть мати племінні конфлікти зі своїми сусідами. Віросповідання: переважає християнство (близько 70 %; протестантизм і католицизм), місцеві вірування. Грошова одиниця — кіна. Державний устрій — конституційна монархія. Главу держави — короля Великої Британії Чарльза III — представляє генерал-губернатор (від 2017 — Р. Дадае), якого обирає парламент терміном на 6 р. Законодавча влада належить однопалатному Національному парламенту, виконавча — Національній виконавчій раді на чолі з прем'єр-міністром. Основні політичні партії: Національна партія, Національний альянс, Партія П. — Н. Г., «Народна справа», «Партія Пангу» (найстаріша), Народно-демократичний рух, Партія об'єднаних ресурсів, Народна прогресивна партія, Народний національний конгрес.

Здавна територія сучасної П. — Н. Г. була заселена папуасами та меланезійцями. Від 1884 південно-східна частина о-ва Нова Гвінея (Папуа) перебувала під пануванням Великої Британії, яка на початку 20 ст. передала її Австралії. Північно-східна частина з прилеглими о-вами — архіпелаг Бісмарка та ін. (за цією територією пізніше закріпилася назва Нова

Гвінея) у 1880-х рр. була захоплена Німеччиною, 1920 передана Австралії як підмандатна територія Ліги Націй. 1949 австралійська влада об'єднала обидві частини (Папуа і Нова Гвінея) в єдину адміністративну територію. 1973 територія П. — Н. Г. отримала внутрішнє самоврядування. 1975 здобула незалежність. Того ж року на о-ві Бугенвіль було проголошено республіку Північних Соломонових Островів зі столицею на о-ві Бука. 1988 бугенвільські сепаратисти почали збройну боротьбу за відокремлення. 1990 відбулася друга спроба здобути самостійність. 1997 між конфліктними сторонами розпочалися мирні переговори під егідою ООН. Внаслідок мирних переговорів 2001 острів (і дрібні прилеглі) отримав статус Автономного регіону і право на утворення власного уряду. 2005 за посередництва ООН уряд затвердив конституцію Бугенвіля. Були проведені перші вибори автономного уряду. 2019 відбувся референдум, який не має обов'язкової сили, на якому бугенвільцям було запропоновано вибрати незалежність або ширше самоуправління, і 98 % виборців висловилися за незалежність. П. — Н. Г. — член Співдружності націй, ООН, МВФ.

Південний берег рівнинний і піщаний, північний — високий, іноді скелястий. Більшу частину країни займають гори висотою до 4000 м. Найбільша висота на о-ві Бугенвіль становить 2743 м; є 18 діючих вулканів, найбільший — Гілуве (4367 м). Найвища точка — г. Вільгельм (4509 м). Переважають високі хребти з південного сходу на північний захід шириною від 50 до 250 км: Снігові гори, Бісмарка, Центральні, Шредер, Мюллер і Оуен Стенлі (г. Вікторія). Північний схил гірського хребта крутий, а південний схил і південна частина центрального гірського хребта утворюють плато Папуа. Багато вершин і окремі вулкани знаходяться на висоті понад 3000 м. Південна частина Центральних гір — болотиста низовина. Є поклади мідної, залізної, нікелевої, свинцевої та марганцевої руд, платини, золота, срібла, нафти, бурого вугілля. Клімат екваторіальний і субекваторіальний, спекотний і вологий. Характерні часті тайфуни, північно-західні (від грудня до березня) та південно-східні мусони (від травня до жовтня); незначні сезонні коливання температури. Середня температура січня (літо) — +28 °С, липня (зима) — +26 °С. Найбільша кількість опадів (в середньому близько 4000 мм) випадає на північному сході о-ва Нова Гвінея. У горах на висоті 2500—3000 м середньорічна температура повітря дорівнює +10 °С, постійні дощі, вище 4000 м — сніги і льодовики. Річкова мережа густа, річки багатоводні (Сепік, Раму, Маркгам, Флай, Турама, Кікорі). Флора налічує понад 20 тис. видів рослин; 82 % території зайнято тропічними лісами. У горах яскраво виражена висотна поясність. Є деревоподібні папороті, лаврові та миртові ліси з хвойними породами (араукарії), на вершинах гір — високогірна рослинність тропіків з айстрових рослин. Південна частина о-ва Нова Гвінея вкрита саванною з евкаліптами й акаціями. Вздовж узбережжя — широка (до 35 км) смуга заболочених хащ мангрових лісів. Біля річок — зарості дикої цукрової тростини та сагових пальм. Тваринний світ представлено сумчастими ссавцями (опосум, кускус, кенгуру рідкісних видів (валабі), бандикут), кажанами (летючі собаки), комахами та рептиліями (змії, ящірки, черепахи та крокодили), близько 500 видами птахів (є пістряві

райські птахи, папуги, казуари, курині). Національні парки: «Варіарата» (гірський вологий екваторіальний ліс і савана), «Мак-Адам» (низовинний екваторіальний ліс, кускуси, казуари), «Озеро Кутубу»; заповідники: «Моїтака» (рідкісні види тварин), «Покілі» (рідкісні птахи, гарячі джерела і гейзери), «Гару» (птахи, рептилії, черепахи).

П. — Н. Г. багата природними ресурсами, але їх експлуатації заважають пересічений рельєф, проблеми землевладіння та висока вартість розвитку інфраструктури. Економіка має невеликий офіційний сектор, зосереджений переважно на експорті цих природних ресурсів, і неформальний сектор, у якому зайнята більшість населення. Майже 2/3 експортних надходжень складають родовища корисних копалин, зокрема міді, золота та нафти. Запаси природного газу становлять приблизно 155 млрд м³. Після будівництва проєкту зі зрідженого природного газу американський консорціум «ExxonMobil» 2014 почав експортувати зріджений природний газ на азіатські ринки. Основа економіки — сільське господарство (85 % зайнятих) та гірничорудна промисловість. Вирощують кокосову та олійну пальми, каучуконоси, каву, какао, банани, солодку картоплю, ямс, овочі. Розвинені м'ясне скотарство, заготівля лісу, рибальство. У промисловості переважає видобуток міді, золота, срібла, цинку, деревообробна та харчова галузі, дроблення копри, виробництво фанери, видобуток сирої нафти та вироблення нафтопродуктів з неї, перероблення молочних продуктів, виготовлення прянощів (куркума, ваніль, імбир, кардамон, чилі, перець, цитронела та мускатний горіх), рибних продуктів. ВВП 2020 становив 36,69 млрд дол. США, у розрахунку на особу — 4100 дол. США. Структура ВВП (2017): сільське господарство — 22,1 %, промисловість — 42,9 %, послуги — 35 %. Експортує природний газ, золото, мідь, пиломатеріали, сиру нафту, нікель, пальмову олію, рибу, каву; основні торговельні партнери: Австралія, Китай, Японія, Тайвань. Імпортує очищену нафту, земельну техніку, сиру нафту, продукти харчування, вантажівки; основні торговельні партнери: Австралія, Китай, Сингапур, Малайзія.

Серед видатних пам'яток історії та архітектури — будинки в колоніальному стилі, сучасна будівля Парламенту, спортивний комплекс, Національний музей, художня галерея, католицький собор й етнічне село Хануабада (усі — м. Порт-Морсбі); музей Мак-Картні, театр «Раун-Раун», етнічні села Бена-Бена (центр ручного ткацтва) і Асар, парк «Маунт-Гахавісуке» (усі — м. Горока); Меланезійський центр мистецтва і ремесел (м. Лае); етнічне селище Вау з Інститутом екології, музеєм, зоопарком і національним парком «Мак-Адам». Оз. Кутуба знаходиться на висоті 800 м над р. м. і внесено до Списку природних пам'яток ЮНЕСКО. Діють Університет у Порт-Морсбі, Університет технологій в м. Лае, Інститут медичних досліджень, Інститут з вивчення країни, Інститут прикладних досліджень у галузі економічних і соціальних наук. Між Україною та П. — Н. Г. не встановлені дипломатичні відносини. Інтереси країни в Україні представляє Посол Австралії. Української діаспори немає. У 1870-х рр. відомий етнограф, біолог та мандрівник українського походження М. Миклухо-Маклай (див. [Миклухо-Маклай](#)) перебував на о-ві Нова Гвінея, де вивчав побут і

діалекти папуасів.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Галушка-Адайкін А. Р. Західне Папуа як складова частина Республіки Індонезія у періоди Нового Порядку та Реформації // Сходознавство: Зб. наук. пр. К., 2009. № 48;
2. Андреев А. Папуа. Этот каменный XXI век // Мир туризма. 2016. № 1;
3. Мельничук П. Папуа — Нова Гвінея. Земляки Маклая // Міжнар. туризм. 2016. № 2;
4. Влад М., Оніщук О., Вакуленко П. Козак серед папуасів [історія подорожі Миклухо-Маклая] // Там само. 2021. № 3/4.

Бібліографічний опис:

Папуа — Нова Гвінея, Незалежна Держава Папуа — Нова Гвінея / О. В. Гладкий // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-882638>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).